

NAZIM VE ŞİİR AYRIMI. Nazım Edebiyatta, ölçülü ve ahenkli olarak söylenmiş veya yazılmış sözlerin genel adıdır. Her şiir bir nazımdır, ama her nazım şiir olmayabilir. Şiir olabilmesi için, o 'nazım'ın sanat kaygısıyla kaleme alınmış, söyleyişte güzelliğe ve orijinalliğe dikkat edilmiş olması gerekir.

SERBEST NAZIM. Nazımın ölçsüz, uyaksız olarak yazılması veya söylenmesine "serbest nazım" denir.

ÖNEMLİ BİLGİ Nazımla yazılmış kısa eserlere (nazım parçalarına) "manzume", uzun eserlere de "manzum eser" adı verilir.

TEMA. Bir sanat eserinin merkezinde yer alan temel duygu ve düşünce demektir.

KONU. Üzerinde konuşulan, yazı yazılan şeydir.

TEMA-KONU AYRIMI

Bir eserin teması, onun konusu değildir. Konu, somuta; tema, soyuta yakındır. Konu, temanın çok özel bir biçimde işlenmiş ayrıntısıdır.

Örnek "Ölüm" tema, "Ölümden duyulan üzüntü" konudur.

ŞİİR TÜRLERİ

LİRİK ŞİİR Aşk, ayrılık, hasret ve özlem gibi konuları işleyen duygusal şiirlerdir.

Örnek Ne varlığa sevinirim Ne yokluğa yerinirim

Aşkın ile avunurum Bana seni gerek seni (YUNUS EMRE)

PASTORAL ŞİİR Doğa güzelliklerini, kır ve doğa sevgisini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını; bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiir türüdür.

Örnek Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski, yeni;

Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.

Arzu, başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek;

Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek, Bingöl Çobanları - Kemalettin KAMU

EPİK ŞİİR Kahramanlık, yiğitlik gibi konular işleyen ve coşku, yiğitlik duygusu, savaşma arzusu uyandıran şiirlerdir. Epik şiirin ilk örneğini Homeros (İlyada ve Odise) vermiştir.

Örnek aynı akşam doğurmuş karısı döne mavi gözlü bir çocuk sarışın

bir avuç toprak sarmışlar altına ve kemal koymuşlar adını Cebbar Oğlu Mehmed- Attila İLHAN

DİDAKTİK ŞİİR Bilgi vermek, öğüt vermek gibi öğretici amaç taşıyan şiirlerdir. Ahlakilik ağır basar.

Örnek Sahipsiz olan memleketin batması haktır;

Sen sâhip olursan bu vatan batmayacaktır.

Atiyi Karanlık Görerek Azmi Bırakmak (Mehmet Âkif ERSOY)

SATİRİK ŞİİR Toplumdaki çeşitli düzensizlik ve bozuklukları alaycı, iğneleyici bir dille eleştiren şiirlerdir. Halk edebiyatında "taşlama", Divan edebiyatında "hiciv", Yeni Türk edebiyatında "yergi" adını almıştır. Halk edebiyatında Seyrani; Divan edebiyatında Şeyhi, Bağdatlı Ruhi ve Nef'i; Tanzimat edebiyatında Ziya Paşa (Zafername), Cumhuriyet Dönemi'nde Şair Eşref gibi sanatçıların satirik şiirleri vardır.

Örnek

Köy sallanır güldüğünde

Cin çarpılır değdiğinde

Beleş sofraya gördüğünde

Yumuluyor ölmüş gibi

Âşık Kul Mahmut

DRAMATİK ŞİİR . Sahnelenmek üzere kaleme alınan şiirlerdir. Trajedi, komedi ve dram türündeki manzum tiyatroların genel adıdır.

ŞİİRDE YAPI

Nazım Birimi Bir şiirde, anlam bütünlüğü taşıyan en küçük parçaya "nazım birimi" denir. Şiir içindeki mısraların kümelenmesinden meydana gelen nazım birimi; kümede bulunan mısraların sayısına göre ad alır. Nazım Şekli (Biçimi) Nazım birimine ve kafiye örgüsüne göre manzumelerin aldığı biçimdir.

Örnek: Gazel, Murabba, Mesnevi, Koşma vs.

Nazım Türü (Şiirin Türü) Şiirin konusuna göre çeşididir.

Örnek Epik, Lirik / Koçaklama, Güzelleme vs.

NAZIM BİRİMLERİ

Mısra (Dize) Bir şiirin her satırına dize (mısra) denir.

Örnek Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;

Örnek Beni bu güzel havalar mahvetti

Beyit Anlamın iki dizede tamamlandığı, anlamca ilişkili iki dizeden oluşan şiir bölümüdür.

Örnek Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,

Boşanır sırtlara vâdilere, sağnak sağnak.

Kıt'a (Dörtlük) Halk edebiyatında ve modern edebiyatta dört mısradan oluşan nazım birimidir.

Örnek Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden

Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

Yorgun ve kırılmış gibi en ince yerinden

Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

Bent Ölçülü ve anlamlı, birbirine bağlı ikiden fazla dizeden oluşan nazım birimidir. Bendin mısra sayısı değişebilir.

Örnek Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!

Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.

Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:

Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;

Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif Ersoy